

УДК 342.925 :35.08

СПОРИ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ ЯК ВИД ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОГО СПОРУ, ЩО НАЛЕЖИТЬ ДО ЮРИСДИКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ

Андріана Онищук, Наталія Янюк***

**Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000
e-mail: andriana.onyshchuk@lnu.edu.ua
ORCID.ID: 0009-0000-1282-761X*

***Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000
e-mail: nataliya.yanyuk@lnu.edu.ua
ORCID.ID:0000-0001-6427-2599*

Охарактеризовано особливості спорів про державну службу як одного з видів публічно-правового спору, що розглядають адміністративні суди в Україні. Державно-службові відносини є складною системою взаємозв'язків громадянина з органами виконавчої влади та їх апаратом. На кожному з етапів державної служби можуть виникнути спори, які мають публічно-правовий характер і є самостійним предметом розгляду в адміністративному суді.

Зроблено висновок про основні види спорів, які виникають із прийняття, проходження і звільнення з державної служби. Визначено деякі проблеми, з якими стикаються адміністративні суди при розгляді і вирішенні таких спорів. Зазначено проблеми щодо застосування адміністративними судами норм адміністративного і трудового законодавства, законодавства про окремі види державної служби. Запропоновано удосконалити законодавство про державну службу шляхом конкретизації права на захист і уточнити деякі положення Кодексу адміністративного судочинства України в частині розгляду спорів про державну службу.

Ключові слова: адміністративне судочинство, адміністративна справа, державна служба, позов, скарга.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2025.81.225>

Вступ. Одним зі способів захисту права на державну службу є звернення до адміністративного суду. Право на судовий захист, закріплене у ст. 55 Конституції України [1] і стосується всіх осіб, зокрема й державних службовців. Ця норма відповідає міжнародно-правовим актам, ратифікованим Україною. У ст. 8 Загальної декларації прав людини (1948) визначено: «Кожна людина має право на ефективне поновлення в правах компетентними національними судами у разі порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом» [2]. Водночас у ст. 6 Європейської конвенції з прав людини (1950) закріплено право кожного на справедливий суд, що включає право на «розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом» [3].

Предметом розгляду адміністративних судів є публічно-правові спори, визначені в ч.1 ст. 19 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України), до яких належать спори, що виникають з відносин публічної служби, до системи якої входить і державна служба [4]. Попри те, що законодавець не відніс провадження у справах про прийняття громадян на державну службу, її

проходження і звільнення з державної служби до окремої категорії, все ж у процесуальному законодавстві враховані певні особливості.

Огляд наукових досліджень. Окремі аспекти теми висвітлювалися науковцями. У працях В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяка, Л. р. Білої-Тіунової, В. П. Тимошука, Г. Й. Ткач, А. М. Школика основна увага зосереджена на праві державного службовця звертатися до адміністративного суду, як його права на захист. У дослідженнях Ю. С. Педька, В. Г. Перепелюка, М. І. Смоковича, Н. Є. Хлібороб розкрито природу публічно-правового спору, до якого варто віднести і спір про державну службу. В. М. Бевзенко, О. В. Муза, М. І. Цуркан та інші розкривають адміністративно-процесуальний статус сторін адміністративного процесу, зокрема державного службовця як позивача.

Внесення змін до законодавства про державну службу та зміни в системі органів публічної адміністрації у зв'язку з ліквідацією чи реорганізацією, позначаються на умовах проходження державної служби, а нерідко породжують публічно-правові спори, учасником яких стає держаний службовець. Зі захисту права на державну службу та відновлення порушеного права, державний службовець звертається до адміністративного суду. **Метою статті** є визначити особливості публічно-правової природи спорів щодо прийняття на державну службу, її проходження, і звільнення з державної служби та виокремити відмінність розгляду в адміністративних судах від розгляду в інших справах.

Виклад основного матеріалу. Кожна держава обирає власну модель адміністративної юстиції, враховуючи свою історично-правову спадщину, сучасні потреби і концепцію розвитку інституту захисту особи від неправомірних дій органів (чи окремих носіїв) публічної влади. В основі виникнення та розвитку адміністративної юстиції є теорія розподілу влади. Відповідно до якої, як зазначено в літературі, потрібно було створити такий механізм між гілками влади, який би забезпечував стримування між ними і одночасно усував втручання однієї гілки влади в діяльність іншої [5, с. 12].

Формування адміністративної юстиції в Україні проходило в складних умовах і супроводжувалося тривалими дискусіями серед науковців, практиків, політиків. Варто врахувати, що перші напрацювання про адміністративні суди на території сучасної України з'явилися ще в 20-х роках минулого століття, пройшовши тернистий і довгий шлях. Про цей період в одному джерелі сказано: «... хоча визвольні державницькі змагання за незалежну Україну трагічно припинилися, але тривала наукова і законодавча робота над розробкою в впровадженні національного інституту адміністративної юстиції» [6, с. 17]. У різні періоди державотворення і в умовах різних правових режимів ставлення до ідеї створення такого інституту змінювалися.

Після проголошення незалежності України відновилася активна робота над формуванням адміністративно-судової моделі юстиції. Розширення впливу публічної адміністрації на всі сфери суспільного життя зумовило потребу в ефективному контролі за її діяльністю і справедливому вирішенні спорів, які виникають за участю органів влади. Як зазначила Г. Й. Ткач, «існування судового контролю потрібне для інтересів самої виконавчої влади, як складової публічної адміністрації» [7, с. 93]. Прийняття у 2005 р. Кодексу адміністративного судочинства України ознаменувало створення адміністративних судів. У науковій літературі є цікаве твердження про те, що «основна мета системи адміністративних судів полягає у тому, щоб захистити «малу людину» від «великої держави», в особі її численних суб'єктів владних повноважень, які наділені множинністю повноважень і низкою механізмів владного примусу» [8, с. 29]. У своїх працях Ю. С. Педько наголосив на правозахисній

функції адміністративної юстиції як напрямі, який «стає необхідним, коли вже порушені права та свободи громадянина або «створені перепони» на шляху здійснення суб'єктом своїх прав [5, с. 52]. Це стосується і права на державну службу. Вартою уваги є й правоохоронна функція, яка стосується забезпечення законності в діяльності публічної адміністрації. Була висловлена думка про те, що метою діяльності адміністративного суду є «передусім захистити порушене право відповідної особи, виправити можливу помилку суб'єкта владних повноважень, вказати суб'єкту владних повноважень на неможливість вчинення такої помилки в майбутньому, а також забезпечити принцип правової визначеності для всіх осіб, які потраплятимуть у аналогічні публічно-правові відносини в майбутньому» [8, с. 38].

Предметом юрисдикції адміністративного суду є спір, що виникає з публічно-правових відносин за участю суб'єкта владних повноважень. На думку Н. Є. Хлібороб, публічно-правовий спір є «видом юридичного конфлікту, який потрібно розглядати як особливий стан правовідносин, пов'язаний з наявністю суперечностей між суб'єктами цих правових відносин щодо реалізації їхніх прав, свобод, інтересів, а також обов'язків» [9, с. 10]. Деякі науковці вживають термін «суперечка» замість «спір». З цього приводу вже висловлювалися застереження, оскільки «термін «суперечка» не є правовою категорією і не може передавати зміст певного протиріччя інтересів у сторін спору». У публічно-правовому спорі «кожна сторона впевнена у своїй правоті й захищає матеріальні права, свободи та інтереси, шляхом реалізації процесуального права – звернення з позовом до адміністративного суду» [10, с. 92].

У КАС України до публічно-правових спорів, які є предметом юрисдикції адміністративних судів, віднесено спори щодо публічної служби, складовою якої є державна служба. Поняття «публічна служба» вперше на законодавчому рівні закріплено в п. 15 ст. 3 КАС України, з 2017 р. – п. 17 ч. 1. ст. 4 Кодексу. Згідно з визначенням до системи публічної служби входять: державна служба, яка регулюється Законом України «Про державну службу» (2015) (далі – Закон (2015)) [11], і служба на патронатних посадах у державних органах, на яку поширюється законодавство про працю, що визначено в ч. 4 ст. 92 цього Закону. До 2015 р. на патронатну службу поширювало дію законодавство про державну службу, що, правда, з деякими особливостями щодо прийняття і звільнення із патронатної посади. Тож при вирішенні спорів адміністративний суд враховує співвідношення норм законодавства про державну службу з нормами трудового законодавства в регулюванні питань служби, а також враховує спеціальні закони в цій сфері.

Державна служба виступає органічним елементом самої держави і її виникнення зумовлено об'єктивною потребою в професійно підготовлених службовцях, які будуть забезпечувати виконання завдань і функцій держави. Про публічний характер державної служби йдеться у ч. 1 ст. 1 Закону (2015), а це означає, що «в межах державної служби відбувається реалізація завдань і функцій публічного характеру» [12, с. 127]. Оцінюючи новий закон, професор А. М. Школик наголосив, що «оновлений ключовий законодавчий акт у сфері публічної служби передбачає реалізацію ідей, що висловлювалося представниками науки адміністративного права практично від 1993 р., коли було ухвалено перший Закон України «Про державну службу» [13, с. 174].

Згідно зі ст. 38 Конституції України і ч. 2 ст. 38 Закону (2015) державним службовцем може бути громадянин України, який досяг повноліття, володіє повною дієздатністю, володіє державною мовою (ч. 1 ст. 19). Набуваючи статус державного службовця, громадянин вступає у взаємовідносини з державою і підпорядковується

спеціальному режиму проходження служби і дотримання морально-етичних вимог, що зумовлює особливість прав і обов'язків, а відтак і особливого порядку захисту. Водночас деякі державні службовці (які мають статус посадової чи службової особи) є носіями владних повноважень, і з погляду КАС України належать до «суб'єкта владних повноважень», дії, рішення чи бездіяльність яких можуть стати предметом публічно-правового спору. Тож державні службовці можуть вступати в адміністративний процес і як відповідачі, і як позивачі, реалізуючи права захист.

У ст. 11 Закону (2015) визначено два способи права на захист державного службовця: 1) звернення зі скаргою до керівника державної служби; 2) подання позову до суду. Закон надто узагальнено закріпив порядок такого захисту. Згідно зі статтею, у разі порушення прав або виникнення перешкод у їх реалізації державний службовець може подати керівнику державної служби скаргу «у місячний строк з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про це», зазначивши факти таких порушень. Водночас «у разі неотримання в установленний строк обґрунтованої відповіді на скаргу або незгоди з відповіддю керівника державної служби державний службовець може звернутися із відповідною скаргою до суду». Це породжує запитання: 1) чи подання скарги є обов'язковою умовою, що передує зверненню до суду, 2) в який суд має звернутися державний службовець за захистом? Можливо, йшлося про те, що службовці патронатної служби захищають свої права на основі трудового законодавства, проте їхні справи розглядаються адміністративними судами.

У ст. 124 Конституції України закріплено, що закон може визначати обов'язковий досудовий порядок урегулювання спору. Відповідно до ч. 4 ст. 122 КАС України такий порядок скорочує строк звернення до адміністративного суду із 6-ти місяців до 3-х місяців, з дня вручення позивачу рішення з результатами розгляду його скарги. Проте згідно з ч. 5 ст. 122 КАС України для звернення у справах про публічну службу встановлено 1 місяць. Водночас законодавець не зазначив початок перебігу процесуального строку. Відповідно до ч. 1 ст. 11 Закону (2015) скарга до керівника державної служби подається у місячний строк. Як вбачається зі змісту цієї статті, оскарження є обов'язковою процедурою, тож строк звернення до адміністративного суду має обчислюватися з дня, коли державний службовець не отримав відповіді на скаргу (згідно з частиною третьою цієї статті керівник має впродовж 20 календарних днів дати обґрунтовану відповідь на скаргу) або в разі незгоди з такою відповіддю. Національне агентство з питань державної служби описало алгоритм дій державного службовця при поданні скарги [14], але нормативно це не закріплено. Варто пам'ятати, що на сферу державної служби не поширює дію Закон України «Про адміністративну процедуру» (п. 3 ч. 2 ст. 1).

Процедура попереднього адміністративного оскарження закріплена в законодавстві Польщі та Німеччини. Наприклад, Законом про федеральну державну службу (службу чиновників) ФРН (редакція 2009) на спори, які виникають із статусу чиновника, поширюється юрисдикція адміністративного суду (§ 54, § 126) [15], проте перед цим потрібно пройти процедуру адміністративного оскарження.

На підставі КАС України можна виділити три основні види публічно-правових спорів у сфері державної служби: 1) щодо прийняття на держслужбу (призначення на посаду державної служби); 2) щодо проходження; 3) щодо звільнення. У межах цих видів з'являються інші спори. В науковій літературі зазначено, що «адміністративна юрисдикція поширюється на всі спори, що виникають з відносин публічної служби» [16, с. 118]. Спори можуть виникати на кожному етапі проходження державної служби.

Згідно з ч. 2 ст. 21 Закону (2015) прийняття громадян України на посади державної служби має відбуватися лише за конкурсною процедурою, крім випадків, передбачених цим Законом. У ч. 6 ст. 28 закону закріплено право кандидата, якого не визначено переможцем, на оскарження рішення Комісії з питань вищого корпусу державної служби або конкурсної комісії, звернутися до суду «з підстав порушення умов або порядку проведення конкурсу, що могло істотно вплинути на його результати». В такому разі позивачем буде кандидат, який ще не набув статусу державного службовця.

У ст. 34 Закону (2015) визначено підстави для строкового призначення на посаду. Згідно зі ст. 35 цього Закону може встановити випробування з метою встановлення відповідності державного службовця займаній посаді із зазначенням його строку від 1 до 6 місяців. У ч. 6 ст. 35 Закону (2015) міститься підстава звільнення державного службовця до закінчення випробувального строку і це може стати підставою спору. Наприклад, у справі № 380/6042/22 від 19 серпня 2025 р. про звільнення з посади начальника Львівської митниці Касаційний адміністративний суд дійшов висновку про те, що відрядження працівника не є причиною, через яку керівник державної служби має право подовжити випробувальний строк, адже, перебуваючи у відрядженні, державний службовець фактично виконує свої посадові обов'язки.

Судова практика свідчить, що спори виникають з приводу порушення порядку присвоєння рангів, оцінювання, застосування дисциплінарного стягнення, через реорганізацію чи ліквідацію державного органу (зумовлює зміну істотних умов державної служби (ст. 43 Закону). Наприклад, реорганізація Фонду соціального страхування у грудні 2022 р. шляхом приєднання до Пенсійного фонду України спричинила звернення до суду. З огляду на це Верховний Суд зазначив, що «спори за вимогами, які спрямовані на поновлення працівників Фонду, звільнених внаслідок реорганізації Фонду та Управління шляхом приєднання до ПФУ, на роботі в органах Пенсійного фонду і стосуються прийняття на публічну службу, слід розглядати за правилами адміністративного судочинства, незважаючи на те, що на час звільнення таких працівників, вони не перебували на державній службі та ПФУ і його територіальні органи не здійснювали щодо них публічно-владних управлінських функцій» [18].

Згідно зі ст. 44 Закону (2015) для державних службовців встановлена процедура щорічного оцінювання, яка оформлюється висновком щодо результатів оцінювання і затверджується наказом (розпорядженням) суб'єкта призначення. Отримання негативної оцінки є підставою для звільнення із державної служби. Відповідно до ч. 7 цієї статті такий державний службовець має право оскаржити висновок щодо оцінювання у порядку, закріпленому у ст. 11. Хоча у ч. 8 ст. 44 Закону зазначено право державного службовця висловити свої зауваження, які мають долучатися до особової справи. Проте ця ситуація породила дискусії. Науковці звертають увагу на те, що «державний службовець, по суті, позбавлений можливості оскаржити висновок, який містить негативну оцінку його службової діяльності, позаяк право на таке оскарження існує лише де-юре, адже де-факто таке оскарження на практиці, як правило, ні до чого позитивного для держслужбовця не призводить. Суди здебільшого відмовляють держслужбовцям у скасуванні негативних висновків, якраз посиляючись на п. 43 Порядку, мотивуючи тим, що «доводи держслужбовця зводяться здебільшого до допущення процедурних порушень» [19, с. 153]. Продовжуючи тему, О. М. Соловійова зауважує, що «предметом судового розгляду частіше за все стає питання, чи впливає на протиправність оцінювання результатів службової діяльності не проведена оціночна співбесіда», а також вважає, що оціночна співбесіда дає можливість «спростувати чи підтвердити виставлені йому бали шляхом надання пояснень та підтверджуючих документів» [20, с. 169]. Адміністративні суди при вирішенні таких спорів,

простежують формальний підхід до проведення оцінювання, а в окремих випадках встановлюють, що оцінювання проводиться не керівником державної служби, а іншою особою. Наприклад, у справі № 120/78/20-а від 03.08.2021 Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду вирішив постанову апеляційного адміністративного суду скасувати, а справу направити на новий розгляд до окружного адміністративного суду. Суд зазначив, що «допущення учасниками процедури оцінювання порушень, які можуть полягати у застосуванні формального підходу до визначення завдань, порушенні встановлених термінів проведення оцінювання, неналежному заповненні форм, виставленні балів та оцінок, що не відповідають встановленим критеріям, та затвердженні висновку, який містить таку оцінку, є підставою для скасування висновку щодо результатів службової діяльності державного службовця у встановленому порядку» [21].

Підставою позову є спори щодо обчислення стажу держслужби. Згідно з п. 8 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про державну службу» «стаж державної служби за періоди роботи (служби) до набрання чинності цим Законом обчислюється у порядку та на умовах, установлених на той час законодавством», тобто тоді це був Закон «Про державну службу» (1993). А згідно зі ст. 90 Закону (2015) пенсійне забезпечення державних службовців здійснюється за Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». У справі №500/1404/23 від 22.05.2024 виник спір через різне розуміння обчислення стажу державної служби [22]. Значна частина спорів виникає саме щодо стажу, щодо правильності нарахування грошового утримання, перерахунку пенсії, звільнення з державної служби.

При розгляді справ про державну службу виникає питання щодо можливості забезпечення позову згідно зі ст. 150 КАС України. Інститут забезпечення позову (попереднього захисту) спрямований на те, щоб «вжити заходів по забезпеченню позовної вимоги, якщо існує реальна небезпека заподіяння шкоди інтересам позивача, або якщо внаслідок невжиття цих заходів захист прав особи стане утрудненим або неможливим» [23, с. 62]. Його визнають як «законодавчо визначений процесуальний механізм, що полягає у вжитті судом, у провадженні якого перебуває та чи інша адміністративна справа, до її вирішення визначених законом заходів щодо створення можливості реального виконання у майбутньому рішення суду, якщо його буде прийнято на користь позивача» [24, с. 106]. Сумнівним є застосування забезпечення позову у вигляді зупинення дії акта (наказу/розпорядження) до спорів про державну службу, хоча в ч. 3. ст. 151 КАС України серед переліку спорів, щодо яких не допускається забезпечення позову такі відсутні. Оскільки приймаючи ухвалу про зупинення дії такого акта «суд фактично поновлює позивача на посаді (вирішує позовну вимогу) на період розгляду справи, тобто продовжує трудові (службові) відносини між позивачем та роботодавцем (суб'єктом владних повноважень) з відповідними наслідками – виконанням трудових (службових) обов'язків, виплатою заробітної плати тощо, що не узгоджується з метою застосування правового інституту забезпечення позову» [25]. Тож суди не вправі забезпечувати позов у справах про державну службу, оскільки тоді вони втручатимуться у сферу дискреційних повноважень державного органу. Виклад ч. 3. ст. 151 КАС України потребує уточнення і конкретизації переліку випадків, коли не застосовується забезпечення позову.

Висновки. Спори про прийняття, проходження та звільнення з державної служби є різновидом публічно-правового спору і розглядаються в порядку адміністративного судочинства, що відповідає практиці окремих країн-членів ЄС. У публічно-правових спорах про державну службу позивачем може бути: кандидат на

державну службу, державний службовець, звільнена з державної служби особа (справи про стаж і нарахування пенсії). Найбільше спорів виникає при проходженні державної служби, оскільки це тривалий процес, який пов'язаний з різними етапами службової кар'єри. Чинне законодавство визначає особливості реалізації права на захист державного службовця, зокрема щодо попереднього звернення зі скаргю до керівника державної служби, щодо строків звернення до адміністративного суду. В справах про державну службу не можна застосовувати забезпечення позову, оскільки це спричинить втручання адміністративного суду в діяльність державного органу. Запропоновані уточнення щодо ст. 11 Закону України «Про державну службу» і ч. 3. ст. 151 КАС України.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 30.09.2025).
2. Загальна декларація прав людини 1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 30.09.2025).
3. Європейська конвенція з прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 30.09.2025).
4. Кодекс адміністративного судочинства України від 6.07.2005. (у ред.2017 р. зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>(дата звернення: 30.09.2025).
5. Педько Ю. С. Становлення адміністративної юстиції в Україні : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. 208 с.
6. Адміністративне право і процес УНР в екзилі: невідома правнича спадщина України / уклад.І. С. Гриценко, В. М. Бевзенко, С. О. Кисільта ін. ; за заг.ред. І. С. Гриценка. Київ : Дакор, 2015. 500 с.
7. Ткач Г. Й. Судовий контроль за законністю адміністративних актів. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матеріали VII регіональної наук.-практ. конференції*. Львів, 2001. С. 92–93.
8. Берназюк Ян. Адміністративний суд: конституційний статус, завдання та місце в системі судоустрою України. *Слово національної школи суддів України*. 2023. № 2. С. 28–46. URL: <https://slovo.nsj.gov.ua/index.php/ua/arkhiv-nomeriv/2023/2-43-2023/32-2023/834-administrativnij-sud-konstitutsijnij-status-zavdannya-ta-mistse-v-sistemi-sudoustroyu-ukrajini>.
9. Хлібороб Н. Є. Публічно-правовий спір як предмет юрисдикційної діяльності адміністративного суду : автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2012. 22 с.
10. Янюк Н. В. Особливості розгляду публічно-службових спорів адміністративними судами. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2019. Вип. С. 90–98. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/law/article/view/10484/10547>.
11. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#n926> (дата звернення: 30.09.2025).
12. Владовська К. До питання про правову природу поняття «публічна служба» у законодавстві України та в адміністративно-правовій доктрині. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 2. С. 124–128. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/07/25.pdf>.
13. Школик А. М. Правовий статус працівників патронатної служби. *Актуальні питання реалізації нового Закону України «Про державну службу»* : зб. матеріалів Всеукраїнського форуму вчених-адміністративістів.Запоріжжя, 2016. С. 174.
14. Алгоритм захисту права на державну службу (коментар). URL: <https://nads.gov.ua/alhorytm-zakhystu-prava-na-derzhavnu-sluzhbu-komentar>.
15. Begriffsbestimmungen (BBG). URL: // https://www.gesetze-im-internet.de/bbg_2009/BJN-R016010009.html (дата звернення: 30.09.2025).

16. Курс адміністративного процесуального права України. Загальна частина : підручник / С. В. Ківалов, І. О. Картузова, А. Ю. Осадчий. Одеса : Фенікс, 2014. 342 с.
17. Справа № 380/6042/22 від 19 серпня 2025 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/-129622197>.
18. Огляд судової практики КЦС ВС за грудень 2024 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/-supreme/pres-centr/info_anons_daigest_oglyad/1749527/.
19. Луценко О. Звільнення державного службовця за езультатами оцінювання службової діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. С. 150–154. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/2/26.pdf>.
20. Соловійова О. М. Проблемні питання оцінювання результатів службової діяльності державних службовців через призму судової практики. *Публічна служба: вектори реформування в умовах воєнного стану : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. з нагоди Дня державної служби (м. Харків, 19 черв. 2025 р.)*. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2025. 324 с. URL: <https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/vnd/zbimyky-naukovyh-konferencij/>.
21. Справа № 120/78/20-а від 03.08. 2021. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98764875> (дата звернення: 30.09.2025).
22. Справа №500/1404/23 від 22.05.2024. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115145025> (дата звернення: 30.09.2025).
23. Янюк Н. Спірні питання щодо забезпечення позову при оскарженні нормативно- правових актів. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2009. № 1. С. 60–63. URL: <https://pravo.ua/articles/voprosy-obzhalovaniya-v-adminsudah>.
24. Задорожня Г. Забезпечення адміністративного позову: межі повноважень суду. *Слово національної школи суддів України*. 2021. № 4 (37). С. 97–109. URL: https://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2021/4_37_2021/zadorozhna.pdf.
25. Узагальнення судової практики розгляду і вирішення адміністративними судами апеляційного округу справ про поновлення на публічній службі. URL: <https://apladm.zt.-court.gov.ua/sud9109/pokazniki-iyalnosti/analytics17/yzagal117>.

References

1. Konstytutsiia Ukrainy (28.06.1996). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/-254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 30.09.2025).
2. Zahalna deklaratsiia prav liudyny 1948 r. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/-995_015#Text (data zvernennia: 30.09.2025).
3. Yevropeiska konventsiiia z prav liudyny. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/-show/995_004#Text (data zvernennia: 30.09.2025).
4. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy (6.07.2005). (u red.2017 r. zi zminamy). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (data zvernennia: 30.09.2025).
5. Pedko, Yu. S. (2003). *Stanovlennia administratyvnoi yustytzii v Ukraini* : monohrafiia. Kyev : In-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2003.
6. Administratyvne pravo i protses UNR v ekznyi: nevidoma pravnycha spadshchyna Ukrainy / uklad. I. S. Hrytsenko, V. M. Bevenko, S. O. Kysil (ets.) ; za zah.red. I. S. Hrytsenka. Kyiv : Dakor, 2015.
7. Tkach, H. Y. (2001). Sudovy kontrol za zakonnistiu administratyvnykh aktiv. *Problemy derzhavotvorennia i zakhystu prav liudyny v Ukraini* : materialy VII rehionalnoi nauk.-praktychnoi konferentsii. Lviv, 92–93.
8. Bernaziuk, Yan. (2023). Administratyvnyi sud: konstytutsiinyi status, zavdannia ta mistse v systemi sudoustroiu Ukrainy. *Slovo natsionalnoi shkoly suddiv Ukrainy*, 2 (43), 28–46. Retrieved from <https://slovo.nsj.gov.ua/index.php/ua/arkhiv-nomeriv/2023/2-43-2023/32-2023/834-administrativnij-sud-konstitutsijnij-status-zavdannya-ta-mistse-v-sistemi-sudoustroyu-ukrajini>.

9. Khliborob, N.Ye. (2012). *Publichno-pravovyi spir yak predmet yurysdyktsiinoi diialnosti administratyvnoho sudu* : avtoref. dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.07. Lviv.
10. Yaniuk, N. V. (2019). Osoblyvosti rozghliadu publichno-sluzhbovykh sporiv administratyvnymi sudamy. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya yurydychna*, 69, 90–98. Retrieved from <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/law/article/view/10484/10547>.
11. Pro derzhavnu sluzhbu : Zakon Ukrainy (10.12.2015). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#n926> (data zvernennia: 30.09.2025).
12. Vladovska, K. (2022). Do pytannia pro pravovu pryrodu poniattia «publichna sluzhba» u zakonodavstvi Ukrainy ta v administratyvno-pravovii doktryni. *Analychno-porivnialne pravoznavstvo*, 2, 124–128. Retrieved from <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/07/25.pdf>
13. Shkolyk, A. M. (2016). Pravovyi status pratsivnykiv patronatnoi sluzhby. *Aktualni pytannia realizatsii novoho Zakonu Ukrainy «Pro derzhavnu sluzhbu»* : zb. materialiv Vseukrainskoho forumu vchenykh-administratyvistiv, Zaporizhzhia, 174.
14. Alhorytm zakhystu prava na derzhavnu sluzhbu (komentar). Retrieved from <https://nads.gov.ua/alhorytm-zakhystu-prava-na-derzhavnu-sluzhbu-komentar>.
15. Begriffsbestimmungen (BBG) Retrieved from https://www.gesetze-im-internet.de/bbg_2009/-BJNR016010009.html (data zvernennia: 30.09.2025).
16. Kurs administratyvnoho protsesualnoho prava Ukrainy. Zahalna chastyna : pidruchnyk / S. V. Kivalov, I. O., Kartuzova, A. Yu., Osadchyi. Odesa : Feniks, 2014.
17. Sprava (19 serpnia 2025 r.). No. 380/6042/22. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/-Review/129622197>.
18. Ohliad sudovoi praktyky KTsS VS za hruden 2024 r. Retrieved from https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/info_anons_daigest_oglyad/1749527/.
19. Lutsenko, O. (2020). Zvilnennia derzhavnoho sluzhbovtisia za ezultatamy otsiniuvannia sluzhbovoi diialnosti. *Pidpryiemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 2, 153, 150–154. Retrieved from <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/2/26.pdf>.
20. Soloviova, O. M. (2025). Problemni pytannia otsiniuvannia rezultativ sluzhbovoi diialnosti derzhavnykh sluzhbovtisv cherez pryzmu sudovoi praktyky. *Publichna sluzhba: vektory reformuvannia v umovakh voiennoho stanu* : zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konf. z nahody Dnia derzhavnoisluzhby (m. Kharkiv, 19 cherv. 2025 r.). Kharkiv : Nats yuryd. un-t im.Yaroslava Mudroho, 169–172. Retrieved from <https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/vnd/zbirnyky-naukovykh-konferenczij/>.
21. Sprava (03.08. 2021). No. 120/78/20-a Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/-98764875> (data zvernennia: 30.09.2025).
22. Sprava (22.05.2024). No. 500/1404/23. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115145025> (data zvernennia: 30.09.2025).
23. Yaniuk, N. (2009). Spirni pytannia shchodo zabezpechennia pozovu pry oskarzhenni normatyvno- pravovykh aktiv. *Visnyk Vyshchoho administratyvnoho sudu Ukrainy*, 1, 60–63. Retrieved from <https://pravo.ua/articles/voprosy-obzhalovaniya-v-adminsudah>.
24. Zadorozhnia, H. (2021). Zabezpechennia administratyvnoho pozovu: mezhi povnovazhen sudu. *Slovo natsionalnoi shkoly suddiv Ukrainy*, 4 (37), 97–109. Retrieved from https://slovo.-nsj.gov.ua/images/pdf/2021/4_37_2021/zadorozhna.pdf.
25. Uzahalnennia sudovoi praktyky rozghliadu i vyrishennia administratyvnymi sudamy apeliatsiinoho okruhu sprav pro ponovlennia na publichnii sluzhbi. Retrieved from <https://apladm.zt.court.gov.ua/sud9109/pokazniki-iyalnosti/analitics17/yzagal117>.

DISPUTES CONCERNING CIVIL SERVICE AS A TYPE OF PUBLIC LAW DISPUTE FALLING WITHIN THE JURISDICTION OF ADMINISTRATIVE COURTS

Andriana Onyshchuk, Nataliia Yanyuk***

**Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska Str., 1, Lviv, Ukraine, 79000
e-mail: andriana.onyshchuk@lnu.edu.ua
ORCID.ID: 0009-0000-1282-761X*

***Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska Str., 1, Lviv, Ukraine, 79000
e-mail: nataliya.yanyuk@lnu.edu.ua
ORCID.ID: 0000-0001-6427-2599*

The complex process of formation of the civil service in Ukraine influenced the emergence of public-law disputes concerning the admission to and retention in the public service. Adoption of the new legislation on civil service and simultaneous changes in the system of executive authorities have caused public-service disputes. Since the adoption of the Code of Administrative Justice of Ukraine, this category of cases has been one of the most widespread of the most common. The purpose of administrative justice is to protect a civil servant and restore his right to civil service.

Cases concerning public service fall within the jurisdiction of administrative courts in Ukraine. The Code of Administrative Justice of Ukraine (2005) legally established the definition of the concept of "public service" and defined the components of public service, which include civil service. This article describes disputes concerning civil service, which are a type of public law dispute falling within the jurisdiction of administrative courts. The Code of Administrative Justice of Ukraine establishes certain features of the consideration of disputes arising from relations related to the acceptance, passage, and termination of civil service, in particular the time limits for applying to the court.

Civil service relations arise from the moment of entering civil service and continue until dismissal from civil service. Appointment to civil service positions is usually based on a competitive procedure. The service career of a civil servant includes: evaluation of the performance of official duties, increasing the level of professional competence, including internships, application of incentive or disciplinary measures, transfer to another position, etc. Civil service is terminated by dismissing a person from a civil service position. At each stage of civil service, disputes may arise that are of a public law nature and are an independent subject of consideration in an administrative court.

The plaintiff in a civil service dispute is: 1) a person applying for a civil service position; 2) a civil servant; 3) a person who is dismissed from civil service. The issue of patronage service cases in administrative judicial process is controversial, since it does not actually belong to the public service system today. The priority in regulating the patronage service is the norms of labor legislation.

The article contains an analysis of some problems that arise in administrative courts when considering and resolving public law disputes in the field of civil service. It is concluded that the main types include disputes regarding: appointment to a civil servant position, civil servant's career, and his dismissal from civil service. The authors propose to improve the legislation on civil service by specifying the right to protection and clarifying some provisions of the Code of Administrative Justice of Ukraine regarding the consideration of civil service disputes.

Keywords: administrative justice, administrative cases, civil service, claim, complaint.

*Стаття: надійшла до редакції 25.09.2025
прийнята до друку 21.10.2025*